

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»
ХУДОЖНЬО-ГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ТЕОРІЇ І МЕТОДИКИ ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОГО МИСТЕЦТВА
ТА ГРАФІКИ**

**«НАУКОВО-МЕТОДИЧНА ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ В
СИСТЕМІ ХУДОЖНЬО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ: ДОСВІД, ПЕРСПЕКТИВИ»**

Тези доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції

**15 травня 2024 року
м. Одеса**

ОДЕСА – 2024

УДК: 378:37.09:7-057.86(08)

**Рекомендовано до друку Вченою радою Державного закладу
«Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського» (Протокол № 17 від 27.06.2024р.)**

Упорядники: Твердохлібова Я. М., кандидат педагогічних наук, завідувач кафедри теорії і методики декоративно-прикладного мистецтва та графіки;

Спасскова О. П., кандидат мистецтвознавства, асистент кафедри теорії і методики декоративно-прикладного мистецтва та графіки.

Рецензенти: Ракович В. В. кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри образотворчого мистецтва і дизайну Херсонського державного університету;

Бартенєва І. О., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Науково-методична організація процесу підготовки фахівців в системі художньо-педагогічної освіти: досвід, перспективи : тези доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції (15 травня 2024 р., м. Одеса) / упоряд. Я. М. Твердохлібова, О. П. Спасскова. – Одеса : Південноукр. нац. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського, 2024. – 116 с.

До збірника ввійшли матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Науково-методична організація процесу підготовки фахівців в системі художньо-педагогічної освіти: досвід, перспективи», яка відбувалася у Державному закладі «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» 15 травня 2024 року.

Збірник призначений для науковців (докторанти, аспіранти, магістранти), здобувачів вітчизняних та зарубіжних закладів вищої освіти, педагогічних працівників різних типів закладів освіти, художників, дизайнерів, представників творчих спілок, арт-ринку.

Автори тез несуть особисту відповідальність за достовірність поданих матеріалів та за порушення прав інтелектуальної власності інших осіб.

Галина РЕЗНІЧЕНКО

*старший викладач кафедри методики викладання та змісту освіти
науково-методичної лабораторії суспільно - гуманітарної освіти,
КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради»,
член Національної спілки художників України,
м. Одеса*

ТАРАС ШЕВЧЕНКО В УКРАЇНСЬКОМУ ОБРАЗОТВОРЧОМУ МИСТЕЦТВІ

***Ключові слова:** Тарас Шевченко, образотворче мистецтво, творчість, художній образ, живопис, графіка.*

Образ Тараса Шевченко привертав увагу багатьох поколінь вітчизняних мистецтвознавців, митців. Історичний поступ шевченкіани в культурно-художньому просторі України ґрунтовно висвітлили мистецтвознавці, як-от: Ю. Барабаш, Г. Зленко, О. Лагутенко, П. Нестеренко, М. Семенюк, Д. Степовик, О. Федорук, О. Яременко, Р. Яців та ін. В репрезентованій праці Т. Чуйко «Тарас Шевченко: образ в мистецтві» розглядаються найбільш характерні інтерпретації образу Тараса Шевченка в творах художників різних поколінь: від прижиттєвих зображень до сучасних уявлень його величі митцями різних видів образотворчого мистецтва [4]. Вченими О. Боронь, М. Юр здійснене унікальне дослідження шевченкіани, висвітленої в науковому виданні «персональної енциклопедії», яке було презентоване в 2023 році [1].

До образів літературних творів Кобзаря зверталися відомі українські майстри живопису, графіки, скульптури такі як: О. Богомазов, М. Бойчук, І. Бурячек, С. Васильківський, М. Жук, І. Їжакевич, В. Касіян, Ф. Красицький, Ф. Кричевський, О. Кульчицька, И. Курилас, О. Мурашко, О. Новаківський, Г. Світлицький. Під впливом ідей передвижників, художники написали твори на яких вперше були зображені парадні портрети Т. Шевченка, виконані в реалістичній манері за фотопортретами.

Мистецтвознавчий аналіз еволюції шевченкіани показав, що новаторський підхід в відтворенні образу Т. Шевченка демонстрували митці різних течій і напрямів:

реалізму, модернізму, авангарду, нонконформізму, постмодернізму. Художники С. Васильківський, Г. Світлицький, Г. Цисс створили ліричні та емоційні портрети Т. Шевченка, виявили індивідуальність поета через характерний погляд, постать поета і художника в інтер'єрі.

На ниві українського образотворчого мистецтва особистість Т. Шевченка та його невмируща поезія стали джерелом творчого натхнення для художників минулого століття. Шевченкіана надихала митців на відтворення поетичного світу українського генія засобами образотворчого мистецтва. Сюжетно-тематичні композиції були відтворені на живописних полотнах Б. Вакса «Дитинство Тараса», І. Їжакевича «Мені тринадцятий минуло», К. Трохименка «Т. Шевченко на Чернечій горі». Образ Кобзаря створив К. Трутовський «Кобзар над Дніпром», І. Фізер «Думи мої думи», В. Чаус «Люди і долі». Живописні твори створили: В. Адамкевич «Шевченко на Україні», М. Дерегус «Малий Тарас слухає кобзаря», А. Жежер «Шевченко-хлопчик», В. Живогляд «Тарасові музи», Ю. Журавель «Арешт» Т. Шевченка, Г. Неледва «Шевченко біля Київського університету», М. Лихошва «Шляхами малого Тараса» та ін.

Упродовж ХХ ст. змінювалася художня парадигма мистецтва, зумовлена історичними подіями в Україні, що призвело до зміни творчих методів і засобів виразності у розкритті Шевченкового образу. Відповідно до соціокультурної ситуації, образ Т. Шевченка набував певної новаторської канонізації, котрий уособлюється як національний пророк, геній, апостол правди, духовний провідник, культурний діяч [1]. Це сприяло створенню нетипового узагальненого образу в сюжетно-тематичних композиціях живопису та графіки таких художників як: М. Богданович, Ф. Гуменюк, В. Лопата, І. Марчук, Г. Меліхов, Є. Резніченко, О. Саєнко, К. Свередюк, М. Стороженко, О. Шупляк та ін. Художники привнесли нові засоби виразності для розкриття психологічного образу та показали нетрадиційні за змістом і композиційним рішенням портрети-символи, портрети-оповіді, ретроспективні портрети, в яких зображення образу створювалися митцями на тлі пейзажу, жанрових сцен за мотивами шевчнківської поезії.

Візуалізація знакових подій його життя уможливила створення глибокого за змістом образу Т. Шевченка в якому поєднувалися важливі етнокодові смисли: рідна земля, українська культура, народні думи, звичаї, поняття національного й

загальнолюдського. Така світоглядна тенденція позначилася на творах М. Дерегуса, В. Віхтинсьєого, М. Грималюка, В. Забаштою, О. Заливахова, М. Стратілата, В. Цимбала та ін. В їхніх композиціях образ Кобзаря мав як реалістичне, так і символічно-алегоричне трактування. Водночас також було створено ряд плакатів, в яких здебільшого репродукували фотопортрети чи автопортрети Т. Шевченка.

Плеяда художників, таких як: М. Бельський, Г. Васецький, Л. Коштелянчук, Г. Неледва, В. Пузирков та ін. створили образ Т. Шевченка в діапазоні цього емоційних станів та переживань, художньої правди в його образах, проявилися знання творчої спадщини митця. Зображення краєвидів України, в змісті котрих проявляється внутрішній стан поета і художника-графіка, академіка гравюри (за задумом, відтвореним ним в серії офортів «Мальовнича Україна»), ми співпоглядаємо в серії гравюр Р. Свередюка, художніх творах В. Полтавця, В. Лопати, Я. Омеляна, О. Шупляка. Переплетення індивідуальних рис з характерними рисами літературного героя різнять збірний образ Тараса Шевченка, введений багатьма графіками в ілюстрації за мотивами його поезій. У його інтерпретації художники часто апелювали до різних стилів та технік, синтез яких розширював часо-просторові межі зображеної сцени. Це демонструє, зокрема, створений М. Стороженком на синтезі стилістики бароко, маньєризму, іконопису, прийомів народного і сучасного мистецтва цикл живописних композицій, виконаних за мотивами поезій «Кобзаря», доповнених авторськими міні-есеями.

Образ Кобзаря відтворено й в картинах одеських митців: О. Адманчука «Тарас Шевченко. Дніпровські далі», Б. Белова «Тарас Шевченко», М. Божія «Думи мої, думи...» К. Філатова «Т.Г. Шевченко на засланні», а також в графічних творах А. Синішина, М. Чепульської.

На початку ХХІ ст. спостерігається підвищений інтерес до постаті Т. Шевченка. Одні художники дотримуються «канонічного» стилю та реалістичної манери трактування образу, інші моделюють новий тип образу, апелюючи до нових та експериментальних засобів: кадрування, колажності, синтезу прийомів і технік, смислової інверсії художньо образного змісту та форми. Інтерпретації його образу широко відображається в творах живопису, станковій та книжковій графіці, плакаті, поштовій листівці, екслібрисі. Актуальність шевченкіани залишається неперевершеним джерельним скарбом для творчості сучасних українських

художників. Вивчення доробків українських митців та їх аналіз в процесі педагогічної діяльності викладачів мистецьких дисциплін є суттєво важливим методичним засобом духовно-естетичного та культурного виховання молоді, формування у них національної свідомості, про що зазначено в концепції «Нова українська школа», та становить дієвим дидактично - ілюстративним матеріалом для удосконалення якісного рівня професійної компетентності фахівців нашого регіону.

Список використаних джерел

1. Боронь О. Г. Шевченківська енциклопедія: образотворча спадщина. Київ : Вид-во «Ліра-К», 2023. 678 с.
2. Генералюк Л. С. Універсализм Шевченка: взаємодія літератури і мистецтва: монографія. Київ : Наук. думка, 2008. 544с.
3. Кралюк П. М. Педагогічні погляди Тараса Шевченка. *Тарас Шевченко і сучасна національна освіта* : матеріали Міжнар. наук.-практ. кон. Тернопіль, 2014. С. 137-140.
4. Чуйко Т. О. Тарас Шевченко: образ в мистецтві. Київ : Видавничий дім «АДЕФ Україна», 2024. 360с.

Ольга СМІЧКОВСЬКА

*старший викладач кафедри образотворчого мистецтва Державного закладу
«Південноукраїнський національний педагогічний університет імені
К. Д. Ушинського», член Національної спілки художників України, м. Одеса*

Віра БРЕДНЬОВА

*канд. техн. наук, професор кафедри
нарисної геометрії та інженерної графіки Архітектурно-художнього інституту
Одеської державної академії будівництва та архітектури, м. Одеса*

УДОСКОНАЛЕННЯ ПІДХОДІВ ДО НАВЧАННЯ ОНЛАЙН НА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТТЯХ З ГРАФІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Ключові слова: графічні дисципліни, методологічні підходи, онлайн-навчання, метод копіювання, архітектурна графіка.

Зміст

Бартенєва І., Фазлуєв В. Теоретичні аспекти підготовки майбутніх фахівців мистецького спрямування до формування естетичної культури здобувачів освіти.....	3
Богайчук Л., Гвоздьова О. Образ Тараса Шевченка у творчості сучасних художників.....	7
Бредньова В., Прохорец І. Особливості методики графічної підготовки студентів молодших курсів на сучасному етапі.....	10
Брянський Г. Сенс педагогічно-мистецької творчості майбутнього вчителя образотворчого мистецтва у новітніх освітніх реаліях.....	13
Волинська О. Національна мистецька освіта України: досвід Галичини.....	17
Ворніков В. Формування толерантного менталітету особистості в світлі сучасних принципів навчання: інтегративна єдність мистецтва й педагогіки.....	20
Главенчук О. Метод викладання. Девіз викладача і здобувача освіти: «Будь-яке навчальне завдання виконане здобувачем освіти – потенційна виставкова робота».....	25
Гоманюк В. «Кодима-фест» – творча лабораторія Одеського художнього фахового коледжу ім. М. Б. Грекова (досвід практичної роботи 2016-2019 н. р.).....	32
Ейвас Л. Самобутність професійного мистецтва витинанки дніпровського регіону.....	34
Ейвас Л., Губа А. Народна обрядова символіка у декоративних композиціях сучасних українських митців.....	37
Ковальов О., Мірошніченко Н. Історично-мистецькі основи етнокультурної спадщини Сіверщини.....	41
Котова О., Лі Сяосюань Орнаментальні особливості у методиці створення портретного образу в декоративній скульптурі.....	46
Красюк І. Освітні втрати та шляхи їх подолання в умовах воєнного стану.....	48
Крижевська С Необхідні складові підготовки майбутніх викладачів образотворчого мистецтва.....	52
Литовченко Н., Поступаленко Р. Популяризація українського мистецтва за кордоном під час війни.....	54
Лоза Н., Борисюк З. Анімалістика у художньому ткальстві. Шлях у пошуку художнього образу у навчанні здобувачів вищої освіти художньо-графічного факультет.....	57
Малік О. Артрезиденція «Ціна свободи» – новації в творчому середовищі візуального мистецтва України.....	59
Мунтян С. Значення Петриківського розпису в сучасному мистецтві.....	61
Орос І. Сучасні інтерактивно-розвивальні методи навчання майбутніх художників-педагогів: поєднання друкованої та комп'ютерної графік.....	63

Петренко О., Люта Д. Петриківський розпис у його культурно-історичному й художньо-педагогічному вимірах.....	68
Петренко О., Щербакова Л. Естетично-ментальні параметри побудови індивідуальної роботи зі студентами в межах курсу «Художньо-прикладна графіка».....	72
Петрук Р., Воронюк А. Досвід розпису монументального об'єкта під керівництвом Володимира Прядки.....	77
Петрук Р., Прокопенко Г. До питання розробки монументального об'єкта як навчального завдання.....	79
Ракович В. Синтез традиційних і сучасних підходів під час вивчення матеріалознавства у живописі.....	81
Резніченко Г. Тарас Шевченко в українському образотворчому мистецтві.....	85
Смичковська О., Бредньова В. Удосконалення підходів до навчання онлайн на практичних заняттях з графічних дисциплін.....	88
Спаскова О. Дослідження декоративно-прикладного мистецтва Слобожанщини XVII – XVIII ст. у виданнях з книжкової колекції Бібліотеки Університету Ушинського.....	91
Спаскова О., Ван Сює Питання традицій та інновацій у підготовці магістрантів-художників із КНР.....	94
Спаскова О., Владиченко-Переверзєва М. Вплив народного мистецтва на українську книгу для дітей 60-тих років XX століття.....	97
Тарасенко О., Олійник О. Методика пошуку та вирішення художнього простору в живописній тематичній композиції «Різдво».....	99
Твердохлібова Я. Методична підготовка майбутніх вчителів образотворчого мистецтва.....	102
Харитонova І. Обґрунтування щодо ведення дисциплін «Робота на пленері», «Практика на пленері» елементарного підрівня початкової мистецької освітньо-виховної діяльності КЗПСО «Мистецька школа №15 імені Т. І. Боевої м. Одеси».....	107
Шевчук Т. Візії війни в сучасній українській політичній карикатурі та постері.....	109
Шкільник О. Тема козацтва в образотворчому мистецтві як засіб формування патріотизму і національної ідентичності особистості: історичний аспект.....	117

Наукове видання
НАУКОВО-МЕТОДИЧНА ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ ПІДГОТОВКИ
ФАХІВЦІВ В СИСТЕМІ ХУДОЖНЬО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ:
ДОСВІД, ПЕРСПЕКТИВИ
Всеукраїнська науково-практична конференція
м. Одеса, 15 травня 2024 року